

**ІСПАНСЬКА МОВА, ЯК ДРУГА ІНОЗЕМНА:
МЕТОДИ І ПРИНЦИПИ**

Сусана Троць

Львівський національний університет імені Івана Франка

(вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000)

Досліджено методику викладання іспанської мови як другої іноземної. На основі досліджень іспаномовних методистів представлено концепцію та висвітлено головні принципи викладання предмета. Шляхом новітнього осмислення базових методологічних понять та практичного аналізу занять обрано комунікативно-практичний напрям навчання. Розглянуто в поетапній послідовності систему застосовуваних у навчанні методів. Проілюстровано окремі навчальні прийоми.

Ключові слова: терміни техніка, фокусування, дизайн, процес, моделі навчання: візуальні, аудитивні, кінестетичні.

Вираз «плюрлігвізм європейця» все більше поширюється, адже сучасна молодь намагається опанувати декілька мов, і в цьому їй повинні допомогти навчальні заклади, досконалі програми, кваліфіковані викладачі. Надзвичайно важливу роль у навчанні іспанської як другої іноземної відіграє мовний рівень викладачів й опанування ними новітніх технологій викладання. Болонський процес пропонує великі нагоди для покращення методів навчання та оцінювання, запроваджувати гнучкіші та полівалентні академічні шляхи, сприяти мобільності студентів і розширювати професійні можливості викладачів. Не менш важливим є відведення кількості аудиторних годин і дидактичний стан сучасних підручників.

Особливої уваги потребує методологічний принцип, за якого протягом незначного періоду необхідно навчити студентів не тільки читати і писати, але й розмовляти, думати і творити на цій мові.

На початковому етапі вивчення мови домінуючою фігурою є викладач, який планує стратегії і тактики навчання, формує різні навички у студентів. Саме на початковому рівні важливо знайти контакт з групою і дуже важливо довести до студентів значення того, що відбувається на занятті, переконатися, що студент засвоїв поданий матеріал і навіть його вивчив на занятті. Це можливо, коли студент вчиться слухати і розуміти викладача. На початковому етапі студенти, певна річ, користуються переважно двома мовними кодами: рідної мови і чужої. Думати двома мовами означає відкривати можливість для оптимального засвоєння структурних особливостей, формує ширший горизонт пізнання функціональних моделей.

Вивчення іншої мови – це не лише оволодіння нею, а також різні ситуації та аспекти, які впливають на постійний стимул її удосконалення. До них відносимо і потребу у спілкуванні, а також престиж мови. Відомо, що іспанська мова – друга за значенням на планеті та офіційна у 23-х країнах, і це підвищує увагу молоді. Зацікавлює вивчення культури та історії іспанських країн та індіанських народностей майя, ацтеків, кечуа тощо. Другою важливою рисою у вивченні іспанської мови є особливості її викладання. На кожному занятті увага викладача спрямована на фонетику та граматику. Викладач повинен обов'язково запропонувати студентам прослухати вимову у різних іспаномовних країнах за допомогою відеозаписів. Для прикладу, засвоїти, що єдине спільне у вимові всіх іспаномовних країн – це не пом'якшення звуків «d, n, s, t» перед голосними «e, i»:

directo, destino, nivel, niño, negro, silla, seña, casita, tilo, cantina, telar.

Можна порівняти з українською вимовою. Перед голосною «e»: *дерево, нероба, сержки, село, тебе, тощо.*

Є і перед голосною «i», тому необхідно пояснити положення язика в ротовій порожнині і виконувати, для прикладу, такі фонетичні вправи:

da de di do du; na ne ni no nu; sa se si so su; ta te ti to tu.

Можливо це пояснити наступними словами:

династія – [dinastía], сито – [sito], нині – [niñi], тираж – [tirazh],

але пояснити, що в іспанській мові лише одна вимова літери «і», отож має звучати м'якше ніж українське «и».

Попри те, що переважно викладачі користуються на заняттях різними сучасними методами та проблемами комунікативного змагання, аудіовізуальні та мультимедійні прийоми є найефективнішими, покращуючи:

- техніку навчання і зосередження;
- розвиток пам'яті;
- словниковий запас;
- словесне і письмове спілкування;
- швидке читання;
- розуміння прочитаного тексту;
- розвиток інтелекту, кмітливості.

Також необхідно звертати увагу на психологічні нюанси студента, на інтереси та досвід студентів, мотивації моменту. Вони намагаюся відштовхнутись від того, що вже знають – до невідомого, яке вимагає зосередження та енергії для засвоєння. Це сприяє руху оновлення, інтуїції, і саме тому потрібно урізноманітнювати види діяльності з урахуванням особливостей аудиторії, настрою студентів тощо. Цікаво, коли студенти не знають, з чого почнеться заняття. Це їх організовує на те, що для цього потрібно: навчитись читати газету іспанською мовою, вміти стисло передати зміст прочитаного та викласти свої міркування і прокоментувати різного характеру статті тощо. Викладач повинен завжди пам'ятати: знати – не завжди означає сказати. Є особисті перепони при комунікації перед аудиторією: нерви, стрес, соромливість, які сковують студента у коментуванні своїх знань, а також пам'ятати про візуальні, аудитивні та кінестетичні моделі навчання.

Коли йдеться про письмову контрольну роботу, наголошується на те, що викладач не прийматиме до уваги граматичні помилки, а головним є зрозуміти думку студента. Такі види роботи студенти любляють і без остраху розмовляють, пишуть, навіть висловлюють філософські міркування. Під час такої роботи самі студенти виправляють один одного і, на щастя на таких заняттях все проходить без образ, а, навпаки, з вдячністю, оскільки часто

звучить запитання – Чому? А як потрібно? І самі студенти пояснюють один одному те чи інше правило. Інколи досить лише натякнути на помилку – і це вже стимулює спроможність студента виявити свою винахідливість, здібність, знання, спритність, дає змогу крок за кроком краще оволодіти мовою.

Потрібно на початок кожного заняття використовувати різноманітний цікавий матеріал, спрямований на те, щоб зосередити увагу студентів не лише на вивченні нового матеріалу, але й на введенні розмовних кліше з приводу повсякденних турбот, студентських «тусовок», останніх спортивних змагань і т. д. Це передумова того, що урок пройде весело, швидко, ефективно і викличе зацікавленість до вивчення мови.

Викладачу бажано часто використовувати дидактичний і роздатковий матеріали, вводити тематичні сценки та ситуації щодо тих чи інших релігійних, традиційних і національних свят українського та іспанського народів. Для прикладу, організуємо «Свято Миколая іспанською мовою». Студенти, отримавши українській варіант, роблять переклад самостійно, самі організують репетицію і здійснюють виставу. В результаті кожен отримує оцінку як за переклад, так і за вимову, плинність мовлення.

Переклад невідомого тексту зацікавлює студента, який вимушено користується словником. Таким чином він поповнює свою лексику, розвиває пам'ять. Адже відомо: чим більше володіє студент лексикою, тим легше сприймає почуте або прочитане. У наш вік розвинутого відеозапису, комп'ютерних програм та Інтернету все переважно базується на читанні і письмі.

На другому етапі навчання ускладнюють вимоги, подається складніший матеріал – «Іспанській варіант Вертепу»; а далі, враховуючи вже кращі знання студентів – організуються Конференції на тему «Наші мами», або вікторина – «Культура іспаномовних країн», «Моє відношення до...» тощо. Цікавий і повчальний відеоматеріал сприяє введенню або підкріпленню засвоєння тем. Важливо вивчати пісні, скоромовки, вірші, загадки як для розвитку усного мовлення, так і для покращення вимови.

Для вивчення теми «Проживання в місті» та «Орієнтація в місті» можна запропонувати провести екскурсію містом, де студенти розповідають все, що вони знають про нього, бачать кожного дня, але, можливо, не на все звертають увагу. Запропонувати екскурсію в музей, чи картинну галерею чи на виставку. Дуже важливим є те, що студент матиме змогу поділитися своїми знаннями про місто з товаришами, та ще й іноземною мовою!

Комунікативний спосіб навчання другої іноземної – один із кращих методів. У таких випадках студент, який уже добре володіє однією іноземною мовою, виробив власну стратегію навчання та має досвід і знання. З таким багажем йому легше читати і писати іноземною мовою, сприймати аудіювання і швидко набувати навичок письма. Граматику і лексику вводять переважно під час ситуативного мовлення. Для введення граматики пропонується, щоб студент освоївся з двома рівнями: формальним та неформальним, і вивчив декілька форм висловлення однієї і тієї ж ідеї, щоб обрати ту, яка йому сприятливіша і пристосована до його особистості.

Важливо створити такі умови, щоб студент вивчав правила відносно тих чи інших проблем мови. Пропонуються вправи, які допомагають студентові зробити висновки з граматичних правил. Коли групи великі, створюють робочі команди, кожна зі своїм завданням, яке потрібно виконати у визначений час. Це виробляє повагу до ідей інших товаришів, розподіляє роботу студента, спонукає до взаємодопомоги: контролюються знання, посилюється відповідальність за свої знання, вчинки тощо.

Для такої роботи можна використати різноманітний матеріал: публіцистику, радіопередачі, географічні карти, зображення, карикатури, серію тематичних малюнків, мотивацію, ситуацію тощо. Все це дає змогу студентам розвивати стратегію як аудіювання, так і читання, передавати свій варіант так, щоб всі зрозуміли.

На останньому етапі, коли вже подолані майже всі граматичні, лексичні бар'єри, студенти почувають себе впевненішими, ось тоді пропонуються письмові роботи або ж бесіди на вільні теми. Зазвичай, обраними темами є: «Що для мене є коханням», «Моє розуміння про щастя», «Мама», «Україна»,

«Цікаві події в моєму житті», «Природа і я», «Незалежність латиноамериканських країн», «Проблеми навчання в Іспанії» тощо. Уся різнобічна робота викладача дає змогу на завершальному етапі давати тематику науково-пошукової роботи, пов'язану з рідним містом. Для прикладу: «Львів із ароматом кави» «Музика і музиканти – невідємна частина Львова», «Личаківський цвинтар», «Учбові заклади і студентство Львова», «Театри Львова», «Видатні люди Львова», «Львів під час німецької окупації», «Львів – місто космополітанське», «Львів – перлина Європи», «Львів з висоти пташиного польоту», «Легендарні леви Львова», «Архітектурні стилі Львова», «Мистецькій Львів» тощо.

Така пошукова індивідуальна робота сприяє удосконаленню мови, закріпленню набутих знань протягом навчання, розвиває можливість вираження своєї думки на будь-яку тему.

Завдяки такій праці викладача кожен студент вже має свій індивідуальний досвід щодо навчання іноземній мові. Він починає експериментувати і відкривати свої приховані можливості, пропонувати свої гіпотези, концептуалізує, що зумовлює до дедукції правил, а це саме те, що потрібно для вивчення мови як другої іноземної. Викладач лише допомагає вивченню, тобто приймає на себе роль організатора, пропонує ситуації з метою створення невимушеної комунікації.

Особливим у методиці викладання іспанської мови як другої іноземної є те, що студент бере безпосередню участь у вивченні, розмірковує, пропонує, уявляє, організовує, творить, і є відповідальним за навчальний процес.

На сучасному етапі існує достатньо матеріалу де можна ознайомитися з новими методичними розробками, які використовують для порівняння та оцінювання методів навчання іноземних мов. Під час аналізу робіт іспаномовних спеціалістів з методики Аргентини, Мексики та інших цікаво було простежити методи і прийоми, якими вони послуговуються, а саме: поняття *метод*, що охоплює коцепції фокусування /підходу/, дизайн /розробки/ і процес / *enfoque, diseño, y procedimiento*/.

Термін *метод* – це сукупність дій або добре запрограмований план самим викладачем. Це сукупність організованих технік у визначеній послідовності.

Термін *техніка* – це дії, які вдебільшого залежать від вибраних засобів самого викладача.

Термін *фокусування* – це сукупність співвідношень аспектів, які стосуються походження мови і сутності навчання і вивчення. Тісно пов'язано з теоретичними принципами/висвітлення/.

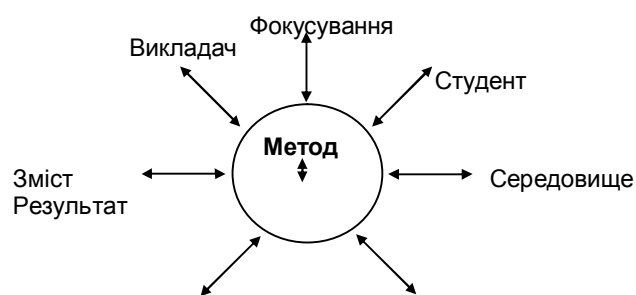
Термін *дизайн* – накреслення проведення заняття.

Термін *процес* – визначення техніки і діяльності викладання в аудиторії.

Згідно з цими моделями, "фокусування"/підхід/ відноситься до теорії про генезу мов та теорії про навчання, які слугують джерелом практики і принципів викладання мов. З іншого боку, "процес" визначає техніки і діяльність, які використовують в аудиторії відповідно до конкретних методів. У зв'язку з цим ми відзначаємо, що концепція методу є повнішою і вигіднішою для досягнення мети у вивченні іноземної мови.

Методист Х. Бастидас у своїй праці «Opciones metodológicas...» говорить, що це ніби курикулярний план, який базується на теоретичних принципах про природу мови, навчання і вивчення іноземної мови, що здійснюється за допомогою координованого сполучення дій, технік і вправ, які виконуються в аудиторії.

Зазначимо, що метод необхідно формувати як дуже конкретну організацію активізації і дій у вивченні мови. Це ілюструє, що концепція *метод* тісно пов'язана з поняттями: фокусування / підхід /, зміст, техніка, засіб, вчитель, студент, середовище і оцінювання. Отже один метод впливає з іншого у тому вигляді, в якому формулюються техніки в аудиторії, використані засоби, роль студента і викладача тощо. Методист А. Пуельо в праці «El concepto de método» проілюстрував цю концепцію в діаграмі:

Широка концепція методу

Згідно з діаграмою, такі терміни, як *фокусування /підхід/, метод, техніки* є складовою системи залежності одне від одного, тому їх позначено стрілками з обох кінців.

Досить часто студенти, говорячи про одного викладача іноземної мови, кажуть «цей викладач володіє добрим методом», а стосовно іншого кажуть «а цей має замінити методіку навчання»; а насправді студенти хочуть сказати, що один викладач користується ефективнішими техніками і стратегіями, ніж інший, і таким чином вміє встановити кращий зв'язок між навчанням і вивченням. Адже техніка пов'язана безпосередньо з аудиторною практикою і залежить від того, як викладач подає навчальний матеріал.

Ось один із прикладів типової ситуації питання-відповідь

В-Викладач *С1,2,3,-Студент*

В: ¿Qué tiempo hace hoy?

С 1: Hoy hace buen tiempo

В: ¿Por qué piensas que hace buen tiempo?

С 2: Porque hace sol y el cielo está despejado.

В: ¿Te gusta el tiempo de hoy?

С 3: Si, claro, mucho. Me gusta cuando hay sol y hace calor, porque...

І т. д.

Як бачимо, це і є однією з форм представлення єдності дій при вивченні іспанської мови як другої іноземної; це є і техніка, якою користуються викладачі.

Загалом можна сказати, що існують різні методи і принципи навчання, але немає консенсусу відносно того, які з них найкращі для вивчення мови як другої іноземної. Викладачеві пропонують різні техніки і методи, такі як:

Método Directo, Método Natural, Método Audiolingual тощо. Методики викладання іноземних мов продовжують пошуки більш дієвих методів навчання, адже іноземна мова – це важливий інструмент спілкування сучасності. Передусім викладачеві необхідно поставити студента в центрі учбового процесу; студент повинен бути тим чинником, від якого і повинні відштовхуватись при складанні програм вивчення мови, тоді успіх гарантовано.

Успіх або фіаско студентів у вивченні мови залежать у багатьох випадках від розвитку їхньої пам'яті та здібності правильно розуміти і вживати вивчену лексику, причому пам'ять – це один із найважливіших чинників прогресу ХХІ століття.

Усі використані викладачем у навчальному процесі нові методи і принципи навчання іноземної (іспанської) мови, в нашому випадку як другої іноземної, сприятимуть як зацікавленню мовою, так і розвитку здібностей, навичок вираження, ясної і впевненої комунікації, плинної техніки читання і розуміння прочитаного, логіки, думки, інтелекту, креативності, що є фундаментальним для прогресу у ХХІ столітті.

1. *Альфонсо Пуельо*. Foreign Language Teaching. El concepto de método.
2. *Марія Хесус Вітон де Антоніо*. Estudio interétnico del aprendizaje del castellano como segunda lengua en la escuela bilingüe guatemalteca. Planteamiento de una pedagogía diferencial.
3. *Марія Вікторія Ромеро Гуальда*. La enseñanza de español como lengua extranjera.
4. *Хорхе Неїра Сільва*. Неуролінгвістична Програма.
5. *María Victoria Romero Gualda*. Léxico del español como segunda lengua: aprendizaje y enseñanza.
6. www.Apuntes Universitarios /apuntes de bases metodológicas/
7. www.cienciarecreativa.org
8. www.ciudad .com.ar
9. www.edu.ar
10. www-el-castellano.org

**SPANISH AS A SECOND FOREIGN LANGUAGE:
METHODS AND PRINCIPLES**

Susana Trots

The Ivan Franko National University of L'viv

(1, Universytets'ka St., L'viv, 79000)

This article is devoted to the research in didactics of Spanish as a second foreign language. The conception and general principles of this subject teaching are presented founding on the Spanish-speaking didactics research works. After the main methodology concepts have been reconsidered and the practical lessons have been analyzed, the strategy of communication practice is chosen. The methods of teaching are shown gradually, according to the order they are applied. Several teaching procedures are illustrated.

Key words: terms, technique, focusing, design, process, teaching models: visual, audible, kinescetic.

**ИСПАНСКИЙ ЯЗЫК КАК ВТОРОЙ ИНОСТРАННЫЙ:
МЕТОДЫ И ПРИНЦИПЫ**

Сусана Троц

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

(ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000)

Исследована методика преподавания испанского языка как второго иностранного. Исходя из трудов испаноязычных методистов, выведены общие принципы и создана концепция преподавания данного предмета. Путем новейшего рассмотрения главных методологических концептов и анализа практических занятий, коммуникативно-практическая направленность обучения признана приоритетной. В поэтапной последовательности представлена система используемых в обучении методов. Проиллюстрированы некоторые дидактические приемы.

Ключевые слова: термины, техника, фокусирование, дизайн, процесс, модели обучения: визуальные, аудитивные, кинестетические.

Стаття надійшла до редколегії 25. 02. 2010

Прийнята до друку 05. 03. 2010